

Kannattaako kieliä sekoittaa?

Kielenkiintoista

Jyväskylän yliopiston
Kielikampuksen asiantuntijat
vastaavat lukijoiden kysymyksiin.

**Kaksikielisiä lapsia kasvat-
taessa korostetaan usein, että
kielet tulisi pitää erillään. Usein
myös paheksutaan ”hur mycket
kostar ett haukikilo?” tyyppisiä
lausumia. Onko tämä kuitenkin
vanhentunut kanta ja kielen
”sekoittaminen” täysin vaara-
tonta leikkiä?**

Monikielinen perhe

V Kaksikielisten lasten kasvatuksessa jotkut vanhemmat kiinnittävät huomiota siihen, että käyttäisivät kieliä erillisinä, toiset taas eivät. Molemmat menettelytavat ovat oikeita, mikäli ne esiintyvät luonnollisella tavalla, eivätkä johda sellaisiin kommunikaatiomuotoihin, joilla ei pysty ilmaisemaan kaikkia tunteita. Kielen sekoittaminen on tavallinen ilmiö ja toimii hyvin monikielisissä ympäristöissä, koska ne ovat usein kaikkein taloudellisimpia (näin entisissä siirtomaisa syntyivät ns. kreolikielet, joissa uusina standardikielinä yhdistyvät kahden kielen sanasto, kielioppi ja äänisysteemit). Ns. ”puolikielisyyden” ajatusta voidaan nykytutkimuk-

sen valossa pitää puhtaan humpuukina. Se on perustunut puristiseen käsitykseen kielestä sekä kielen formaalien aspektien (kieliopillinen tarkkuus) ylikorostamiseen. Nykyinen kielikäsitelmä korostaa funktionaalisia aspekteja: sopiva kielenkäyttö on aina kytköksissä tilanteeseen (osallistujiin, paikkaan ja aikaan). Kaksikielisyyteen kasvaneet lapset tottuvat yleensä pienestä pitäen sopeutumaan kielellisesti eri tilanteisiin. Yksikielisissä ympäristöissä he opettelevat nopeasti pitämään kahta kieltä erillään ja toimimaan kielellisesti sopivalla tavalla.

Sabine Ylönen, erikoistutkija & Emese Mátyás, tutkimuskoordinaattori

K Vanhassa Arkadian lukiossa 50-luvulla äidinkielen lehtori painotti, että HALTIA on metsän satuolento, mutta HALTIA on metsän omistaja. Kumpikin on omassa yhteydessään oikein. Nykyään sanat sekoitetaan, tai oikeastaan haltia on hävinnyt kielestämme, mikä on väärin kaikkia metsänhaltioita kohtaan. Mikä on kielenhoitajan kanta?

Tapani Kumpunen, Viitasaari

V Kysymys haltioista ja haltijoista on askarruttanut suomalaisia jo pitkään. Jo vuonna 1937 suomen kielen lautakunnan edeltäjä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kielivaliokunta asettui sille kannal-

le, että kyseessä on pohjimiltaan sama sana eli verbistä hallita johtimella -ja muodostettu tekijännimi. Tästä syystä sekä metsän omistajan (metsän haltijan) ja mytologisen taruolennon (metsänhaltijan) kirjoitusasu on sama ja muoto haltia on vanhentunut.

Olisiko kuitenkin niin, että haltija on ihmisten mielisä taruolennolle turhan arkipäiväinen nimitys ja kaikista kielioppaiden suosituksista huolimatta näiden erilaisten ”hallussapitäjien” välille halutaan tehdä ero. Niinpä haltiota elää Tolkienin Keski-Maassa ja hakusanalla haltia löytyy artikkeli Wikipediasta sekä 445 000 muuta viittausta, joista osa on erisnimiä (esim. Luontokeskus Haltia). Haltia löytyy muuten hakusanana myös Encyclopaedia Britannicasta, jossa sen alkuperäksi mainitaan (jo nyt hävinneen) gootinkielen sana haldan, joka tarkoittaa tietyn alueen hallitsijaa.

Helena Mackay, suunnittelija & Mia Halonen, tutkija

Sinulla on nyt mahdollisuus jakaa mieltäsi askarruttavia kysymyksiä kanssamme mm. kieleen, kielenkäyttöön, kielenoppimiseen, kielenopetukseen, kielipolitiikkaan, monikielisyyteen ja monikulttuurisuuteen liittyvistä aiheista. Lähetä kysymyksesi omalla nimellä tai nimimerkillä varustettuna osoitteeseen: kielikampus@ju.fi tai Kielikampus PL 35 (P) 40014 Jyväskylän yliopisto.